

על שפך הדישן [מקום ששופכים את הדישן עה-ב של מזבח החיצון] "ישרף".

ואם כן נרבה מינה כל שריפות הבאות מחמת האש?!

אמרי משנו בני הישיבה: החוץ "ישרף" מיבעי ליה לכדתניא:

"ישרף" ללמד:

א. ישרף על מקום שפך הדישן, ואע"פ שאין שם דישן, שלא תאמר: אדשן קפיד רחמנא לשורפו על מקום שהיו מוציאים שם דשנו של מזבח החיצון, ואם ניטל הדישן משם לא ישרפנו שם, לכן קא משמע לן "ישרף" מכל מקום רש"י.

ב. ישרף אע"פ שכבר הצית האור [נתפש האש] ברובו של פר, ללמדך: אין די בזה, אלא יתעסקו עמו לשורפו עד שתיגמר שריפתו.

וכיון שהוצרכנו לריבוי של "ישרף" ללמוד ממנו דברים אחרים, שוב אין לנו ריבוי לשון שריפה הכתוב אחר "באש", כדי ללמוד הימנו כל שריפות הבאות מחמת אש.

רבינא אמר ליישב באופן אחר את הקושיא שהקשתה הגמרא לעיל על רבי שמשמע מדבריו שגחלים בכלל אש הם, מן הברייתא

והא גבי פרים הנשרפים [פרים הפנימיים, שאין הבשר נאכל אלא נשרף חוץ לירושלים, כגון פר כהן משיח ופר העלם דבר של צבור] דכתיב בהו "ישרף אותו על עצים באש" הרי שאמר הכתוב "באש" ואמר גם "ישרף" והיה לנו לרבות כל שריפות הבאות מחמת אש.

ואילו אנן תניא בכרייתא:

"באש" ולא בסיד רותח, וכן לא בנפסים רותח, הרי שאין אנו דורשים ריבוי "ישרף" לרבות כל שריפות הבאות מחמת האש?!

אמר משני ליה רבי זירא לרבי ירמיה, הכי השתא [וכי המקראות דומות?!]:

התם גבי בת כהן כתיב תחילה "באש", והדר כתיב "תשרף", ולפיכך דרשינן הריבוי של "תשרף" לרבות כל שריפות הבאות מחמת האש.

אבל הכא, גבי פרים הנשרפים, הרי כתיב: "ישרף אותו על עצים באש". אמר הכתוב תחילה "ישרף", ולכסוף "אש", למימרא [ללמדנו]: דאש אין [אכן שורפים בו], מידי אהרינא, לא. (33)

ותמהינן: והרי התם גבי פרים הנשרפים נמי כתיבא שריפה לבסוף, דכתיב באותו מקרא:

מה דקיימא לן [עירובין כח א, ושאר מקומות]: כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, הני אין, מידי אהרינא, לא. פרט וכלל, נעשה כלל מוסף על הפרט, ואיתרבו להו כל מילי. ואף כאן גבי בת כהן: הוי "באש" פרט, ו"תשרף" כלל, ונתרבה הכל; ואילו גבי פרים

אומרים לשרפו בחבילי זמורות אף בהרבאת עצים כדי שיישרף מהר ותהא מיתה יפה, שכך למדוה משריפת בני אהרן שהיתה נשמה נשרפת וגוף קיים, ואין אומרים לשרפן בחמי האור שאין מיתה זו ממהרת כל כך ואינה מיתה יפה.

33. לכאורה כוונת הגמרא בחילוקה, הוא על פי

[החיצון] מלפני ה' ומלא חפניו קטורת סמים דקה והביא מבית לפרוכת [לבית קדשי הקדשים];

ומפרשת הברייתא למה נאמר גם "גחלי" וגם "אש":

אילו היה נאמר רק "גחלי", יכול יביא גחלים עוממות [כבויות] אבל לא לוחשות [בוערות], כי הגחלים הלוחשות אינם נקראים גחלים סתם אלא אש.

תלמוד לומר: גחלי "אש".

ואי היה נאמר רק "אש", יכול יביא שלהבת ולא גחלים ואפילו לוחשות כי הן אינן נקראות אש סתם.

תלמוד לומר "גחלי".

הא ביצד: מביא מן הלוחשות, [הברייתא נתבארה לפי ההוה אמינא בגמרא].

ומפרשת הגמרא תחילה את הברייתא, ולפי פירוש הגמרא, נמצא שקשה מברייתא זו לרבי:

והרי הא גופא קשיא [הברייתא קשה מיניה וביה]!

דקני "מכות אש, אין לי אלא שנכוה באש נכוה בגחלת ברמץ בסיד רותח וכו' מניין, תלמוד לומר מכוה מכוה", הרי שבלי ריבוי אין גחלת בכלל אש:

ברייתא זו משובשת היא, ולא באה לרבות גחלת מריבוי!

אלא כרוך ותני [תשנה יחדיו גחלת עם אש ולא עם השאר], וכך היא שנויה:

"מכות אש. אין לי אלא שנכוה באש ובגחלת שאף היא בכלל אש, אבל נכוה ברמץ, בסיד רותח, ובנפסים רותח, ובכל דבר הבא מחמת האור, לאיתווי חמי האור, מנין? תלמוד לומר: מכוה מכוה ריבה".

נמצא לפי הגירסא המתוקנת כי אין הגחלת צריכה ריבוי, אלא ממילא נתרבתה בכלל מכות אש, ומשום שאף גחלת בכלל אש היא, וכדרכי.⁽³⁴⁾

רבא רמי מקשה קושיא אחרת על דברי רבי שאמר שהגחלים בכלל אש הם:

מי [וכי] אמר רבי, גחלים איקרו אש, ורמינהי:

כתיב גבי כהן גדול ביום הכפורים: "ולקח מלא המחטה גחלי אש מעל המזבח

הנשרפים הוי "ושרף" כלל, ו"באש" פרט, ולפיכך, אש ולא דבר אחר. אלא שרבותינו לא הזכירו זה.

לפי דברי רבינא שיישב את הקושיא באופן אחר, יש לומר כי אף גחלים של מתכת בכלל אש הם וכשרים לצלות עליהם את הפסח וכפי שמוכח בפשטות משריפת בת כהן.

34. לעיל בגמרא בעמוד א, יישבה הגמרא את הקושיא על רבי מברייתא ד"מכות אש", וביארה, שרבי דיבר על גחלת של עץ בלבד ולא על גחלת של מתכת, ואילו הברייתא מדברת

וכיון שכן אין סתירה בין הרישא לסיפא, כי הגחלים הלוחשות אינם נקראים "אש" אלא גחלים וכדמשמע מסיפא, ואף ברישא לא קתני שאינם נקראים גחלים, ולעולם אילו היה נאמר רק "גחלי", הייתי מכשיר אף את הלוחשות, כי אף הן גחלים נינהו.

וכעת מקשינן לרבי: מכל מקום הרי לנו שתי הוכחות כי הגחלים לא איקרו "אש", ודלא כרבי:

א. אם תמצי לומר שהגחלים "אש" הן נקראים, הרי שאף אילו היה נאמר "גחלי" ולא היה נאמר "אש" לא הייתי מכשיר את הגחלים הלוחשות, כי הרי "אש" הן ולא גחלים.

ב. אם תמצי לומר שהגחלים "אש" הן נקראים, הרי שאף אילו היה נאמר "אש" ולא היה נאמר "גחלי" לא הייתי אומר שיביא דוקא שלהבת ולא גחלים לוחשות, כי אף הגחלים "אש" הן.

ואם כן קשיא מקרא זה לרבי?!

אמר משני אביו, תריין להברייתא הכי [תפרש הברייתא כך]:

אילו נאמר "גחלי" בלבד, יכול יביא גחלים עוממות ולא לוחשות, כי הלוחשות אש הן ולא גחלים [וכדעת רבי], תלמוד לומר "אש", ונתרבו גחלים לוחשות; הרי נדחתה הוכחה ראשונה דלא כרבי.

אי נאמר "אש" בלבד, יכול רצה להביא שלהבת בלא גחלת, יבוא רצה להביא

שברישא דברייתא אמרת: אילו היה נאמר "גחלי" ולא "אש" יכול יביא עוממות ולא לוחשות, אלמא סוברת הברייתא: כי הגחלים הלוחשות אינם נקראים גחלים ולפיכך הייתי אומר שלא יביא לוחשות, ואם כן על כרחך, שהלוחשות "אש" נינהו.

והרי אימא סיפא: אי היה כתוב רק "אש", יכול יביא שלהבת ולא גחלים לוחשות, תלמוד לומר "גחלי", אלמא אפילו לוחשות לאו "אש" נינהו, ולפיכך צריך לומדם ממה שאמרה תורה "גחלי".

ואם כן, הרי קשיא רישא לסיפא?!

ואמר רב ששת לפרש, הכי קתני:

אילו נאמר "גחלי" ולא נאמר "אש", יכול יביא בין עוממות בין לוחשות [איזה שירצה יביא] כי שניהם נקראו "גחלים", תלמוד לומר "אש".

כלומר: תלמוד לומר "גחלי אש", ולמדת שאין יכול להביא עוממות כי העוממות נקראים "גחלים", אבל אין נקראים "גחלי אש" אלא הגחלים הלוחשות בלבד.

ואי היה נאמר "אש" בלבד, יכול יביא שלהבת שהיא נקראת "אש" לבד, ולא גחלים לוחשות כי הן נקראים "גחלים" או "גחלי אש", ולא "אש" לבד, תלמוד לומר: "גחלי".

כלומר "גחלי אש", ואין בכלל לשון זה אלא הגחלים הלוחשות בלבד.

עץ, והכשיר גחלים סתם לצליית הפסח, זבח תודה; וראה שם עוד בזה.

ולפי זה ניחא דברי הרמב"ם שהשמיט חילוק הגמרא דלעיל בין גחלים של מתכת לגחלים של

גחלת לוחשת יביא, כי בין זו ובין זו "אש" הן נקראות [וכדעת רבין], תלמוד לומר "גחלי" כלומר: "גחלי אש", ואין השלהבת קרויה גחלי אש, הא ביצד, מביא מן הלוחשות; והרי נדחתה הוכחה שניה דלא כרבי.

אמר תמה רבה [ר"בא] כן גרס במסורת הש"ס, כי אי אפשר שיתמה רבה שהיה רבו של אביי, על דברי אביי]:

האיך אפשר לפרושי דברי הבריייתא דהכי קאמר: רצה גחלת יביא רצה שלהבת בלא גחלת יביא!?

והרי שלהבת בלא גחלת היכי משכחת לה [איך יצויר שלהבת בלא גחלת]?

ודאי, כגון דשפייה למנא משחא [משח כלי בשמן] ואתלי ביה נורא [הצית בו את האש] מן המזבח החיצון!

והרי, ההוא למה לי קרא למעוטי, הלוא מסברא אנו יודעים למעטה, ואין צורך ללומדו מן המקרא!?

כי השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן להביא לפניו שלהבת המעלה עשן — לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה לא כל שכן שאין ראוי לעשות כן, ואם כן לא היה צריך הכתוב לכתוב "גחלי" כדי למעט הבאת שלהבת בדרך זו! (35)

אלא, אמר רבא ליישב הקושיות על רבי מן

הבריייתא: תריין הכי [תפרש את הבריייתא כך]:

אילו נאמר "גחלי" לבד, יכול יביא עוממות ולא לוחשות [וכדרך שפירשה אביי], תלמוד לומר: "אש".

אי נאמר "אש" לבד, יכול שאם ירצה יביא מחצה גחלת ומחצה שלהבת, כלומר: גחלת ששלהבתה עליה, כי הרי בין גחלת ובין שלהבת נקראו "אש", ויכול אף להביא גחלת ושלהבת כאחד.

שמא תאמר: והרי אין ראוי לעשות כן, כי מעלה היא עשן ואף לפני מלך בשר ודם אין עושין כן, וכל שכן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

מכל מקום הייתי אומר: לא יביאנה כך לבית קדשי הקדשים, אלא שאם ירצה בשעת לקיחה מעל מזבח החיצון לקחתה גחלת ושלהבת כאחד, יקח, ואדעייל [עד שיכנס] [לגובאי] [לגוראי], לפנים, לתוך בית קדשי הקדשים] הוי כוליה גחלת כי תכבה השלהבת בתוך זמן זה.

תלמוד לומר: "ולקח" מלא המחתה "גחלי אש" מעל המזבח, כדי ללמדך:

א. דינו בגחלי אש ולא בשלהבת.

ב. משעת לקיחה מעל המזבח ניהוי גחלים, וכמו שאמר הכתוב "ולקח" — גחלי" (36)

מהרש"א, וצ"ע.

36. כתב המאירי: זה שנאמר בתורה בקטורת של יום הכפורים וכו', צריך שמשעת לקיחה יקח

35. מדברי רבא שבהמשך הסוגיא מוכח, כי אין כוונת הגמרא בדווקא להקשות על שלהבת בלא גחלת, אלא אף פשיטא לגמרא כי אין להביא שלהבת עם גחלתה כיון שהיא מעלה עשן, וראוה

אף שאינו מבושל כלל, הרי זה עובר ב"אל תאכלו ממנו כי אם צלי אש".

אפילו צלה את כל הפסח, אלא שחלק ממנו או אף רוטבו אינם "צלי אש", הרי זה עובר אם אכלם.⁽³⁷⁾

ב. הפסח או חלק ממנו שנתבשלו או שנצלו שלא על ידי האש, מצות עשה לשורפם כשאר קדשים פסולים [רש"י במשנתנן].⁽³⁸⁾

ג. הפסח שנצלה מחרסו של תנור אינו "צלי אש", שהרי למדנו לעיל בעמוד א, כי הצלייה בחום התנור הגרוף אינה חשובה צלי אש, ואף הצלייה בחרסו של תנור כצלייה בתנור גרוף היא, וכיון שאינו צלי אש, אסור הוא באכילה.⁽³⁹⁾

ולפיכך:

א. נגע הפסח בחרסו של תנור ונצלה שם מחומו, והסירו משם מיד קודם שיתפשט בכולו [מאירי], הרי אסור מקום הנגיעה באכילה, כיון שנצלה מחומו של תנור שאינו "צלי אש"; ולפיכך: "יקלוף" את מקומו, נוטל במקום הנגיעה "כדי קליפה".

ואגב שהוזכרו כאן בסוגיא גחלים "עוממות", מפרשת הגמרא כיצד הוא דיוק הלשון.

איבעיא להו, גחלים "עוממות" או "עוממות"?

אמר רבי יצחק להוכיח כי "עוממות" הוא דיוק הלשון:

שהרי כן מצאנו בחירם מלך צור [רש"י, וראה רש"ש שתמה על זה], שאמר הכתוב על יופיו ונוי מראיתו: ארזים לא "עממוהו" בגן אלהים. כלומר: אף כאשר תעמיד נוי מראיתו ביחס לארזים הנאים, לא יוכהה יופיו של חירם.

הרי למדנו: כי לשון כהות "עימום" הוא נקרא, ואף הגחלים העוממות שהוכהה אישם, גחלים "עוממות" ייקראו ולא "עוממות".

מתניתין:

א. האוכל מן הפסח שאינו "צלי אש" כדינו,

לוקה עליו, ומשום דהוי "לאו שבכללות". לדעת הרמב"ם: אינו עובר אלא על עשה ד"כי אם צלי אש"; ראה מנחת חינוך מצוה ז'.

38. לשון רש"י בד"ה נטף "וישרוף אותו קומץ כשאר קדשים פסולים".

ובמנחת חינוך מצוה ז', הביא מדברי רש"י בחולין קטו ב, שהפסח המבושל טעון "עיבור צורה" ואז ישרף.

39. נתבאר על פי לשונו של רש"י, שכן משמע מלשונו, שנידון הגמרא לעיל היה על חום שבתוך התנור, ואילו חרסו של תנור שוה הוא לו כדינו. אמנם מלשון התוספות לעיל בעמוד א

גחלים, ולא שיטול גחלים מעורבים עם שלהבת וכו', וכן צריך שיהו גחלים לוחשות ולא עוממות, וכן הדין בקטורת שבכל יום.

והוא שביארנו בסדר יומא, שהזוכה עולה עם המחיתה בראש המזבח ומפנה את הגחלים אילך ואילך ונוטל מן הגחלים שנתעכלו במערכה שניה, וזו שהוצרכו לפנות את הגחלים העליונות הוא מחשש עמימותם, ומה שהוצרכו לאותם שנתעכלו הוא מפני שלא יהא שם שלהבת.

37. נהלקו הראשונים בדבר: לדעת רש"י: האוכלם עובר בלאו, אלא שאינו

אם סכו לפסח כולו [מאירי] בשמן של תרומה המותר לכהנים בלבד:

אם היה הפסח של חבורת כהנים: הרי אלו יאכלו, כיון שמותרים הם באכילת תרומה.

ואם היה הפסח של חבורת ישראל, כך הוא דין הפסח:

אם עדיין חי הוא בשר הפסח ואינו צלי, שסכו בעוד שהבשר חי ונזכר קודם שיצלהו.

הרי זה ידיחנו לפסח במים, ויסיר את שמנו; כי הואיל ועדיין לא צלאו, לא נבלע השמן בתוך הפסח, וכשאר איסור צונן שנגע בצונן אחר, שדיו בהדחה [מאירי].

ואם כבר צלי הוא הפסח, בין שסכו כשהיה חם ובין כשסכו כשהיה כבר צונן [תוספות, וראה הערה].

הרי זה יקלוף [יסיר כדי קליפה] את הבשר החיצון, יקלוף את כולו קליפה החיצונה [מאירי].⁽⁴²⁾

כי הואיל והפסח רך על ידי הצלייה, הרי הוא בולע [תוספות], ולפיכך אפילו צונן הוא אין די לו בהדחה, וטעון קליפה.⁽⁴³⁾

ב. נטף מרוטבו של הפסח על החרם הרוחח של התנור [הכי מפרש בגמרא לדעת שמואל דקיימא לן כוותיה], ונתבשל שם, ונאסר הרוטב באכילה, ושוב חזר הרוטב אליו ונבלע בפסח.

הרי אין די לו שיטול "כדי קליפה" מן הפסח, אלא "יטול" את מקומו, היינו "כדי נטילה", והיא נטילה יפה יפה בעובי; ולא די לו ב"כדי קליפה" כיון דשומן נבלע בתוכו הרבה [רש"י ותוספות]; והרע"ב כתב שצריך נטילה כעובי אצבע.⁽⁴⁰⁾

ג. נטף מרוטבו של הפסח על הסולת הרוחח [הכי מפרש בגמרא אליבא דשמואל דקיימא לן כוותיה], ונתבשל שם מחומו של הסולת.

הרי זה יקמוץ את מקומו של הרוטב מן הסולת, היינו שיטול את מקום הקמח שנפל שם הרוטב בעומק עם קצת מסביבותיו [מאירי].

וישרוף את הקומץ כדין קדשים פסולים, שהן נשרפין [רש"י].⁽⁴¹⁾

41. לדעת רש"י: הרי זה שורף את מה שקמץ מן הסולת; ובשתי בבות הראשונות לא הזכיר רש"י שישורף את מה שקלף או נטל, וראה מה שכתב הצ"ח בזה.

ואילו לדעת הרמב"ם [פרק ח מקרבן פסח]: קומץ זה אינו חייב בשריפה, וכמו שכתב "וישליכנו".

42. ולא אמר כאן: יקלוף את "מקומו", שהרי סך את כולו, מאירי.

43. א. בתוספות דקדקו מלשון המשנה דצלי

ד"ה נכוה, משמע: שנידון הגמרא לעיל בתנור שגרפו, היה על חרסו של תנור ולא על חומו של תנור, ראה שם.

40. ביאר המאירי: אין אנו דנים אלא משום שיש כאן איסור [הרוטב] נבלע בהיתר; אבל משום כישול הפסח על ידי הרוטב החם אין כאן, שהרי אף סיכה בשמן ושאר מיני פירות מותרת בפסח.

וראה גירסתנו בגמרא לקמן עמוד א, ובדברי התוספות שם ד"ה בשלמא.

כלומר, שיהא בעל השמן אומר לשאר בני חבורה: הרי חלק המגיעני בפסח זה שאנו אוכלין שווי דינר, ועלי לשלם לכם דינר, והרי נכנס שמן שלי בשווי דינר ונמצא שפרעתי את חלקי [על פי מאירי].

והטעם: משום שפרעון חובו כמכירה הוא חשוב [מאירי], ואין (פודין) [מוכרין, רש"י] מעשר שני בירושלים ואפילו כדי לאוכלו בקדושת מעשר שני. (44)

ובגמרא יתבאר: מדוע אף כשהצלי היה חם די לו בקליפה, ואינו צריך כדי נטילה! וכשם שאנו אומרים ברוטב שנבלע בפסח החם, שצריך הוא כדי נטילה, כיון דשומן נבלע בתוכו הרבה.

אם סכו לפסח בשמן של מעשר שני שהוא מותר לישראל בירושלים.

הרי זה לא יעשנו דמים על בני חבורה,

44. כתב רש"י בטעם הדבר שאין מוכרין מעשר שני בירושלים, מפני שאמר הכתוב: "וכי ירבה ממך הדרך כי לא תוכל שאתו כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ד' אלהיך לשום שמו שם. ונתתה בכסף וצרת הכסף בידך והלכת אל המקום אשר יבחר ד' אלהיך בו", הרי שלא התיר הכתוב למכור מעשר שני אלא חוץ לירושלים ולא בירושלים.

ובתוספות תמהו על דברי רש"י: שהרי מקרא זה אינו מדבר אלא ב"פדיון" מעשר שני שהוא מוציאו מקדושת מעשר שני ומחללו על הכסף, אבל משנתנו מדברת במי שמוכרו על מנת לאוכלו בקדושתו, ואם כן אינו ענין למקרא זה.

ולפיכך פירש ר"י: דבירושלים גזרו מכירה על מנת לאוכלו בקדושתו, אטו פדיון דאסור מן התורה.

ומשם רשב"א הביאו התוספות: דלא אסרו מכירה אלא משום בזיון מצוה, ראה שם. ובמאירי כתב: "שפרעון חובו כמכירה הוא חשוב ואין לך בו אלא הנאת אכילה", משמע שהוא מדאורייתא, אך לא מטעמו של רש"י; והוסיף המאירי: ומכל מקום אם רצה ליתנו במתנה, רשאי.

מיירי אף כשהוא צונן, כי הרי משמע "צלי" דומיא ד"חיי", וכשם שהחי מיירי כשהוא צונן, אף הצלי מיירי אף כשהוא צונן.

ב. אבל במאירי [במשנה ובגמרא ד"ה המליח] נחלק על תוספות ופירש משנתנו: כשסכו לאחר צליה כשהפסח עדיין חם, או בעוד שצולוהו הוא סכו.

"וזה שאמרו בסוגיא זו [לקמן בענין אחר, והוא הדין במשנה]: "חיי" ו"צלי" אין הכוונה אלא צונן וחם, שהחי נזכר בענין צונן, והצלי נזכר בענין חם, ובשניהם דברו בהווה וכו'; ויש מפרשים שאף בצלי צונן כן, ומצד רכותו, וצלי דוקא קאמר, ולא נראו דבריהם, אע"פ שגדולי דורות אמרום ושגדולי המפרשים וגדולי הדורות נסכמו בה".

ומבואר שם במאירי, כי השמן חשוב צונן לתוך חם [וכן מבואר בגמרא].

וצריך ביאור: כי הרי המאירי גופיה מפרש משנתנו "בעוד שצולוהו הוא סכו", ואם כן הוה ליה חם לתוך חם, וכמו שכתבו התוספות עו א, ד"ה משום.

ג. בדעת רש"י בזה אם כהתוספות או כהמאירי, ראה בהערה (50 ו-55) בגמרא לקמן עמוד א.

גמרא:

ושמואל אמר: תתאה גבר, התחתון הוא שמחממו או מצננו לעליון.

איתמר:

ולפיכך: חם לתוך צונן: הרי זה מותר.

צונן לתוך חם: הרי זה אסור.⁽⁴⁵⁾

ומקשינן ממשנתנו על שמואל, הסובר "תתאה גבר":

בשר שנפל לתוך חלב, או דבר איסור ודבר היתר [בין יבש ובין לח] שנפלו זה לתוך זה, או זה על זה [מאירי], כך הוא דינם:

א. אם נפל חם לתוך חם, דברי הכל:

תנן: נטף מרוטבו של הפסח על החרס וחזר אליו, הרי זה יטול את מקומו.

א-עו הרי זה אסור, ואפילו הפריד אותם זה מזה והדיח את היבש, כי בולעים הם זה מזה.

וקא סלקא דעתך של בני הישיבה שהקשו מכאן, כי משנתנו מדברת כשנפל מרוטבו החם של הפסח על חרס צוננת, וכדמפרש ואזיל ביאור המשנה.

ב. אם נפל צונן לתוך צונן והפרידם והדיח את היבש, דברי הכל: הרי זה מותר, כי אין ההיתר בולע מן האיסור בצונן.

[קושיית הגמרא להלן מתבארת על פי דברי התוספות]

ג. אם נפל חם לתוך צונן שהיה העליון חם והתחתון צונן, או צונן לתוך חם, נחלקו בהם רב ושמואל:

והשתא תיקשי: בשלמא לרב דאמר: עילאה גבר, משום הכי יטול את מקומו.

רב אמר: עילאה גבר [העליון נוצח], כלומר: העליון מחמם את התחתון כשהעליון חם, ומצננו לתחתון כשהעליון קר.

כיון דהרי אזל רוטב [הולך לו הרוטב] העליון החם, ונפול על החרס התחתון ונוצחו ומרתח ליה לחרס [מחמם הוא את החרס].

ולפיכך:

ושוב הדר חרס מרתח ליה לרוטב, חוזר החרס — שנתחמם מן הרוטב — ומרתיח את הרוטב.

חם שנפל לתוך צונן: הרי שניהם חמים ובולעים הם זה מזה, ואסור.

ולפיכך יטול את מקומו:

ואילו צונן שנפל לתוך חם: אין בולעין הם זה מזה, ומותר, לאחר שיפרידם וידיח את היבש.

שהרי: כי הדר הרוטב — שנרתח מחמת

בצל"ח שנתן טעם למה הוצרך רש"י הפרשן לפסוק הלכה; ולמה לא המתין עד סוף הסוגיא, ראה שם.

45. פסק רש"י: אף כי קיימא לן הלכתא כרב באיסורי, במחלוקת זו הלכה כשמואל, כיון ששתי ברייתות דלקמן הרי הן כדבריו; וראה